

Procedure for godkendelse og formidling af gødningsmidler til økologisk jordbrug

Denne procedurebeskrivelse er et beslutningsstøtteværktøj. Den beskriver det man skal vide og gøre, når muligheder og barrierer for at producere og afsætte til økologisk jordbrug skal afdækkes.

Målgruppen er produktionsvirksomheder med organiske restprodukter, formidlere af organiske restprodukter, kommuner og kommunale affaldsselskaber.

Baggrunden for denne procedurebeskrivelse er følgende:

- EU's økologiforordning (nr. 834/2007) lægger op til at vegetabiliske og animalske spild- og biprodukter genbruges, så næringsstofferne kommer tilbage til jorden.
- Den økologiske sektors egen målsætningen om udfasning af konventionel husdyrgødning fra økologisk jordbrug øger behovet for recirkulering af samfundets restprodukter tilbage til økologisk jordbrug.
- Et stigende ønske om omlægning fra konventionel jordbrug til økologisk jordbrug blandt landmænd øger behovet yderligere, især i Østdanmark.

Se Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

§ Tjek om gødningsmidlet er godkendt til økologisk jordbrug

Hvis en landmand ikke kan opnå en tilstrækkelig gødskning gennem sit sædskifte og ved at bruge økologisk husdyrgødning, grøngødning mv., kan han supplere med nogle ikke-økologiske gødningstyper. Gødningen må udelukkende bestå af produkter på positivlisten, som fremgår af bilag 1 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion. Bemærk, at dette bilag 1 er noget andet end bilag 1 i Affald til jord bekendtgørelsen.

Hvis gødningsmidlet er på bilag 1, så er det sandsynligt, at der er betydelig interesse for det fra økologiske planteavlere.

Hvis der er tvivl om gødningsmidlet hører under en af de nævnte kategorier af gødning på bilag 1, så er der i 2016 mulighed for at spørge:

Margrethe Askegaard, SEGES Økologi, mga@seges.dk, tlf. 51 81 33 55

Bjarne Hansen, Økologisk Landsforening, bh@okologi.dk, tlf. 21 15 87 06

Hvis ikke vi umiddelbart kan svare, vil vi gå i dialog om spørgsmålet med NaturErhvervstyrelsen, der er myndighed på dette område.

§ Tjek om uønskede indholdsstoffer ligger under grænseværdierne

Bilag 1 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion angiver følgende grænseværdier for komposteret eller forgasset husholdningsaffald, mg. pr. kg. tørstof:

- cadmium: 0,7
- kobber: 70
- nikkel: 25
- bly: 45
- zink: 200
- kviksølv: 0,4
- chrom (i alt): 70
- chrom (VI): ikke påviselig

Det er kun husholdningsaffald og aflejringer fra ferskvandsområder, der har en række grænseværdier i bilag 1 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion. Dog må blodmel, hovmel, hornmel, benmel, fiskemel, kødmel, fjermel, uld, skind, hår, børster, mælkeprodukter, pels og hydrolysedede proteiner ikke indeholde chrom (VI). For de øvrige gødningsmidler gælder de grænseværdier, der udstikkes i de bekendtgørelser, de hører under.

§ Undersøg om der er brancheaftaler, der forhindrer økologiske delsektorer i at anvende gødningsmidlet.

Der er eksempler på brancheaftaler, der er mere strikse end Statens regler i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion. I skrivende stund har fx ARLA Gården opstillet forbud mod Biogrow, organisk affald fra husholdningerne og slam, mens mejeriforeningen har bandlyst Biogrow og slam. Slam fra kommunale renseanlæg er ikke på bilag 1 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion, men Biogrow og kildesorteret husholdningsaffald er på bilag 1.

Sådanne brancheaftaler kan forhindre delsektorer i at anvende gødningsmidlet, men de kan også have yderligere konsekvenser. Fx hvis en planteavler dyrker foder til en mælkeproducent, så kan han ikke bruge Biogrow i sin foderproduktion. Eller hvis et foderstof-firma synes det bliver for bøvlet at have en kategori af korn dyrket med Biogrow og en kategori uden Biogrow, så kan firmaet måske finde på at kræve, at afgrøderne dyrkes uden dette gødningsmiddel.

§ Tjek om gødningsmidlet er blevet tilsat stoffer i processen frem til status som restprodukt.

Overskriften på bilag 1 lyder: "Produkter der er sammensat af eller kun indeholder de nedenfor anførte stoffer". Selv mindre tilsætninger af ikke-bilag 1 produkter udelukker derfor brug af en gødning.

Eksempel herpå kan være:

- Hvis flotationsfedt fra slagterierne har været i kontakt med processpildevand, med gulv og/eller med kategori 2 materiale må det ikke anvendes.
- Et organisk restprodukt udelukkes pga. brug af ammoniak i fremstillingsprocessen. NAER mener ikke, at det kan betegnes som et vegetabilsk og/eller animalsk produkt eller biprodukt, som beskrevet på positivlisten.

Sørg for at kende alle detaljer i fremstillingsprocessen, hvis restproduktet stammer fra industriel fremstilling. Hvis der opstår forhindringer for anvendelse af restproduktet til økologisk jordbrug, skal det undersøges, om fremstillingsprocessen kan ændres, så forhindringen fjernes, eller om der skal indgås dialog med myndighederne om at ændre fortolkningen af EU's økologiforordning (nr. 834/2007).

Hvis der er ønske om at afsætte produkter eller biprodukter af soja, raps og majs som gødning eller jordforbedring, skal der indhentes dokumentation for, at de ikke indeholder genetisk modificeret materiale. Erklæringen kan typisk fremgå af følgesedlen eller fakturaen, eller man kan anvende denne blanket "[Sælgers erklæring om GMO-frihed](#)" på NaturErhvervstyrelsens hjemmeside.

§ Sørg for, at metodevalg for håndtering af gødningsmidlet følger de muligheder, der ligger for gødningsmidler til økologisk jordbrug.

Når det gælder husholdningsaffald, så skal det være kildesorteret og produceret i et lukket og overvåget indsamlingssystem, som er godkendt i Danmark. Forståelsen af dette krav kan diskuteres med myndighederne, f.eks. er et kontrolleret indsamlingssystem blevet godkendt.

Derefter skal husholdningsaffaldet enten komposteres og/eller bioafgasses. I processen må der kun anvendes de produkter, der fremgår af Vejledningens liste over godkendte stoffer. Det betyder, at f.eks. GMO-holdige enzymer eller polymerer produceret af acrylnitril ikke må indgå i processen.

§ Sørg for at gødningsmidlet kun blandes med andre gødningsmidler under håndteringen, som er tilladt til økologisk jordbrug.

Biogasanlæg udnytter energipotentialt i gødningen. Samtidig kan klimaprofilen og plantetilgængeligheden af næringsstoffer i gødningen forbedres. Det er oplagt at blande forskellige restprodukter i biogasanlægget, dels for at øge energiproduktionen og økonomien i anlægget, dels for at optimere på kombinationen af næringsstoffer i den afgassede biomasse, så de matcher afgrøderne behov.

Kompostering stabiliserer materialet; nedsætter vægten af det, der skal transporteres; nedsætter iltningens behov i den jord, der skal gødes og øger koncentrationen af strukturfrembyggende materiale og næringsstoffer undtagen kvælstof.

Hvis gødningsmidlet bioafgasses eller komposteres med andre gødningsmidler, skal producenten være opmærksom på, at alle gødningsmidler i blandingen skal være godkendt til økologisk jordbrug. Dvs. de skal være økologiske eller fremgå af bilag 1.

Hvis gødningsmidlet f.eks. skal komposteres eller bioafgasses, vil det ofte ske sammen med andre organiske restprodukter, f.eks. have-park affald. Disse andre organiske restprodukter skal også stå på bilag 1 eller være økologiske.

§ Dokumenter graden af økologisk gødning i blandinger af økologisk og ikke-økologisk gødning

Den økologiske landmand har brug for dokumentation for, hvor store andele af økologisk og ikke-økologisk kvælstof gødningen indeholder. Dette skal han bruge til at dokumentere overfor myndighederne, hvor meget økologisk og ikke-økologisk gødning han bruger, idet der er begrænsninger på brugen af ikke-økologisk kvælstof og på den samlede mængde brugt gødning.

Dokumentationen kan fx være en deklaration, som følger med den afgassede eller komposterede biomasse.

§ Hvis du selv vil drive et økologisk - eller delvist økologisk - biogasanlæg eller komposteringsanlæg

Produktion af økologisk afgasset eller komposteret gødning kræver en autorisation til at drive økologisk virksomhed eller at anlægget indgår som en del af en autoriseret økologisk landbrugsbedrift. Se kapitel 8.5 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion. Bemærk, at NaturErhvervstyrelsen også kan godkende delvist økologiske anlæg med blandinger af økologisk gødning og ikke-økologisk gødning fra bilag 1.

Udover reglerne for økologisk produktion gælder de generelle regler for biogasproduktion og brug af biomasse, fx krav til hygiejnisering og indberetning af produktion af gødning fra biogas- og forarbejdningsanlæg, kildesorteret husholdningsaffald fra husholdninger, institutioner eller private virksomheder:

der: <http://naturerhverv.dk/landbrug/goedning/spildevandsslam/>

<http://naturerhverv.dk/landbrug/goedning/goedning-fra-biogas-og-forarbejdningsanlaeg/>

§ Mærkning af det økologiske eller delvist gødningsmiddel

Gødningslovens bestemmelser om anmeldelse og deklaration skal overholdes. Gødningsmidler, der kun består af økologisk husdyrgødning og økologiske planterester, kan mærkes som økologiske.

Produkter, der fremgår af bilag 1, kan mærkes med teksten "Ikke-økologisk produkt, der kan anvendes til økologisk jordbrugsproduktion efter retningslinjerne i rådsforordning nr. 834/2007".

Disse produkter må ikke markedsføres som "godkendt til økologisk jordbrugsproduktion" eller med lignende betegnelser.

Reglerne gælder også for produkter, der er sammensat af økologisk gødning og de ikke-økologiske produkter, der er nævnt i bilag 1. Se i øvrigt kapitel 25.6.4 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion.

§ Formidling af gødningsmidler til økologisk jordbrug

Paragrafferne i Affald til jord bekendtgørelsen gælder også for gødningsmidler til økologisk jordbrug. Dette indebærer, at der skal indhentes en §19 godkendelse i modtagers kommune, hvis ikke produktet fremgår af bilag 1 i Affald til jord bekendtgørelsen. Følgende virksomheder har specialiseret sig i at indhente tilladelser og formidle gødningsmidler, og kunne være potentielle samarbejdspartnere i formidling til økologisk jordbrug:

[HedeDanmark](#)

[Miljøservice](#)

[FMT](#)

Combineering

En række biogasfællesanlæg

En række maskinstationer

§ Kontakt til potentielle økologiske aftagere af gødningsmidlet

I 2015 og 2016 formidler SEGES Økologi og Økologisk Landsforening gerne kontakt til potentielle aftagere af gødningsmidler, der er godkendt til økologisk jordbrug.

§ Hvis gødningsmidlet ikke er på Bilag 1 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion

Det er ressourcekrævende at få nye midler på bilag 1. Det kan tage flere år. De lande, der har et "gammeldags" landbrug har ikke samme behov for at fremme alternativer til konventionel husdyrgødning, så de vil måske slet ikke stemme for, at gødningsmidlet kommer på bilag 1.

Alle medlemslande har mulighed for at sende forslag ind til nye produkter til godkendelse på bilag 1.

På EU kommissionens økologiside ligger skabeloner til at søge om optagelse af produkter på bilag 1. Normalt vil det være den øverste myndighed i et land, der indsender ansøgning på opfordring fra erhvervet. I Danmark vil dette være NaturErhvervstyrelsen. Virksomheden skal indsende en produktspecifikation sammen med anmodningen.

§ Miljø- og Fødevareministeriets interesse

Miljø- og Fødevareministeriet samarbejder med erhvervet om forbedring af mulighederne for recirkulering til økologien i et konkret initiativ, "Arbejdsgruppen om bedre adgang til næringsstoffer for økologer". Her er der i løbet af de kommende måneder mulighed for at arbejde med eventuelle barrierer, som gødningsproducenter måtte støde på i.f.t. de regler, der er for gødning til økologisk jordbrug.

§ Hvis man er i tvivl om noget

Margrethe Askegaard, SEGES Økologi, mga@seges.dk, tlf. 51 81 33 55

Bjarne Hansen, Økologisk Landsforening, bh@okologi.dk, tlf. 21 15 87 06

Hvis ikke vi umiddelbart kan svare, vil vi gå i dialog om spørgsmålet med NaturErhvervstyrelsen, der er myndighed på dette område.

Dette dokument er sidst opdateret august 2016. Informationerne om økologisk produktion er hentet fra Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion januar 2016. Vær opmærksom på, at der kan komme nye versioner af Vejledningen og af dette dokument.